

Guía Docente

Guía Docente				
Datos Identificativos				2023/24
Asignatura (*)	Psicopatoloxía da Linguaxe e Trastornos no Desenvolvemento da Linguaxe e da Comunicación		Código	652546001
Titulación	Máster Universitario en Estudos Avanzados sobre a Linguaxe, a Comunicación e as súas Patoloxías			
Descriptor				
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos
Mestrado Oficial	1º cuatrimestre	Primeiro	Obrigatoria	6
Idioma	Castelán			
Modalidade docente	Presencial			
Prerrequisitos				
Departamento	Psicoloxía			
Coordinación	Otero Otero, Patricia	Correo electrónico	patricia.otero.otero@udc.es	
Profesorado	Otero Otero, Patricia	Correo electrónico	patricia.otero.otero@udc.es	
Web				
Descrición xeral	Os obxectivos desta materia pódense resumir nos seguintes: - Situar as dificultades do desenvolvemento da linguaxe nun marco psicolingüístico e evolutivo máis amplo. - Proporcionar un coñecemento das principais características dos diferentes trastornos do desenvolvemento da linguaxe nos nenos. - Comprender o significado disciplinar da psicopatoloxía no contexto curricular da logopedia. - Adquirir e dominar os elementos terminolóxicos e os recursos instrumentais precisos para o recoñecemento, descrición e explicación dos principais trastornos psicolóxicos que cursan con alteracións da linguaxe e comunicación. - Promover actitudes de solidariedade, respecto e apoio cara ás persoas con trastornos psicolóxicos. - Desenvolver actitudes de sensibilización cara ao traballo en equipo			

Competencias / Resultados do título

Código	Competencias / Resultados do título
A1	Los estudiantes podrán llevar a cabo la evaluación de trastornos específicos del lenguaje oral, tales como las disartrias, alteraciones del lenguaje en el envejecimiento y trastornos degenerativos, las alteraciones del lenguaje en enfermedades mentales, trastornos del espectro autista, etc
A4	Los alumnos/as sabrán realizar una intervención en trastornos específicos del lenguaje oral tales como las disartrias, alteraciones del lenguaje en el envejecimiento y trastornos degenerativos, las alteraciones del lenguaje en enfermedades mentales, trastornos del espectro autista, etc
A8	Los alumnos/as serán capaces de elaborar un informe científico que implique definir un problema de investigación, la hipótesis y variables asociadas, así como definir el diseño, la muestra y su modo de selección, las herramientas de recogida de datos y su consecuente análisis y discusión
A11	Los estudiantes serán capaces de analizar críticamente las publicaciones científicas, noticias de medios de comunicación, literatura gris, etc.
B2	Poseer y comprender conocimientos que aporten una base u oportunidad de ser originales en el desarrollo y/o aplicación de ideas, a menudo en un contexto de investigación
B3	Que los estudiantes sepan aplicar los conocimientos adquiridos y su capacidad de resolución de problemas en entornos nuevos o poco conocidos dentro de contextos más amplios (o multidisciplinares) relacionados con su área de estudio
B4	Que los estudiantes sean capaces de integrar conocimientos y enfrentarse a la complejidad de formular juicios a partir de una información que, siendo incompleta o limitada, incluya reflexiones sobre las responsabilidades sociales y éticas vinculadas a la aplicación de sus conocimientos y juicios
B5	Que los estudiantes sepan comunicar sus conclusiones y los conocimientos y razones últimas que las sustentan a públicos especializados y no especializados de un modo claro y sin ambigüedades
B6	Que los estudiantes posean las habilidades de aprendizaje que les permitan continuar estudiando de un modo que habrá de ser en gran medida autodirigido o autónomo
B7	Los estudiantes conocerán las características diferenciales de la intervención en el lenguaje y la comunicación en los ámbitos familiar, escolar, clínico y asistencial.

B8	Los estudiantes entenderán la importancia de la cultura emprendedora y conocerán los medios al alcance de las personas emprendedoras
C2	Expresarse correctamente, tanto de forma oral como escrita, en las lenguas oficiales de la comunidad autónoma.
C3	Dominar la expresión y la comprensión de forma oral y escrita de un idioma extranjero
C4	Utilizar las herramientas básicas de las tecnologías de la información y las comunicaciones (TIC) necesarias para el ejercicio de su profesión y para el aprendizaje a lo largo de su vida
C5	Desarrollarse para el ejercicio de una ciudadanía respetuosa con la cultura democrática, los derechos humanos y la perspectiva de género
C6	Valorar la importancia que tiene la investigación, la innovación y el desarrollo tecnológico en el avance socioeconómico y cultural de la sociedad.

Resultados da aprendizaxe			
Resultados de aprendizaxe		Competencias / Resultados do título	
Identificar a variedade de trastornos en: o desenvolvemento da linguaxe oral e escrita asociado a outros trastornos específicos da linguaxe, da fluidez e da fala.		AI1	B1 B3 B4 B5 C15
Seleccionar a documentación bibliográfica necesaria para un traballo de investigación		AI11	B3 B5 C12 C13 C15
Discutir críticamente as publicacións científicas		AI11	B1 B4 B5 C11 C12 C13 C14 C15
Investigar sobre factores causais e determinantes dos trastornos da linguaxe e a comunicación		AI11	B1 B3 B5 C12 C13 C14 C15
Integrar as habilidades de aprendizaxe que lles permitan continuar estudando dun modo que haberá de ser en gran medida autodirixido ou autónomo.		AI11	B1 B3 B5 C12 C13 C14 C15
Comunicar as súas conclusións e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan a públicos especializados e non especializados dun modo claro e sen ambigüedades.		AI8 AI11	B1 B3 B4 B5 C11 C12 C14 C15
Diseñar un informe científico que implique definir un problema de investigación, as hipóteses e variables asociadas, así como definir o deseño, a mostra e o seu modo de selección, as ferramentas de recollida de datos e o seu consecuente análise e discusión.		AI1 AI8 AI11	B1 B3 B5 B6 C11 C12 C13 C15
Ilustrar adecuadamente os resultados dunha investigación.		AI8 AI11	B1 B3 B4 B6 C11 C12 C13 C14 C15

Validar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en entornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo.	AI1	BI1 BI2 BI3 BI4 BI6	CI1 CI2 CI3 CI4 CI5
Integrar os coñecementos e enfrentarse á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos.	AI1 AI11	BI1 BI2 BI3 BI5 BI6	CI2 CI3 CI4 CI5
Adaptar coñecementos que aporten unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, a menudo nun contexto de investigación.	AI1 AI4 AI8 AI11	BI1 BI2 BI3 BI4 BI5 BI6 BI7	CI1 CI2 CI3 CI4 CI5
Defender a importancia da cultura emprendedora e coñecer s medios ao alcance das persoas emprendedoras.	AI1 AI4 AI8	BI1 BI2 BI3 BI4 BI5 BI6 BI7	CI1 CI2 CI3 CI4 CI5
Realizar unha rehabilitación da linguaxe e a comunicación ao longo do ciclo vital.	AI1 AI4	BI2 BI3 BI4 BI5 BI6	CI1 CI2 CI3 CI4 CI5

Contidos	
Temas	Subtemas
Trastornos da linguaxe nos trastornos do espectro autista (TEA)	Definición e concepto. Características clínicas Teoría de la mente Guións sociais
Trastornos na fluidez da fala (disfemia)	Definición e concepto. Características clínicas
Manifestacións clínicas do mutismo selectivo e outros trastornos relacionados coa ansiedade social	Definición e concepto. Características clínicas
Trastorno específico da linguaxe	Definición e concepto. Características clínicas
O TDAH e as dificultades de aprendizaxe: dislexia	Definición e concepto. Características clínicas Dislexia
Trastornos no desenvolvemento da linguaxe asociados a outros trastornos	Trastornos da linguaxe na discapacidade intelectual (Síndrome de Down, Síndrome de Williams, X frágil). Trastornos da linguaxe na deficiencia auditiva. Trastornos da linguaxe na deficiencia visual. Trastornos da linguaxe en nenos prematuros

Trastorno fonolóxico. Dislalia.	Procesos fonolóxicos de simplificación da fala Dificultades de produción máis frecuentes
---------------------------------	---

Planificación				
Metodoloxías / probas	Competencias / Resultados	Horas lectivas (presenciais e virtuais)	Horas traballo autónomo	Horas totais
Estudo de casos	A1 A4 B3 B4 B5 B6 B7 B8	3	5	8
Portafolios do alumno	A1 A4 A11 B3 B2 B4 B5 B6 B7 C2 C3 C4 C5 C6	0	75	75
Sesión maxistral	A1 A4 A8 B2 C5	32	32	64
Atención personalizada		3	0	3
*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado				

Metodoloxías	
Metodoloxías	Descrición
Estudo de casos	Metodoloxía onde o estudante enfréntase ante a descrición dunha situación específica que suscita un problema que ten que ser comprendido, valorado e resolto por un grupo de persoas, a través dun proceso de discusión. O alumno sitúase ante un problema concreto (caso), que lle describe unha situación real da vida profesional, e debe ser capaz de analizar unha serie de feitos, referentes a un campo particular do coñecemento ou da acción, para chegar a unha decisión razoada.
Portafolios do alumno	No portafolio inclúiranse as actividades realizadas ao longo da materia, incluíndo esquemas, traballos, lecturas, prácticas, cuestionarios contestados, etc.
Sesión maxistral	Exposición oral complementada co uso de medios audiovisuais e a introducción de preguntas dirixidas aos estudantes. Ao longo destas sesións se presentarán os contidos básicos da materia

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Estudo de casos Portafolios do alumno	O estudo de casos e o portafolios requiren, para a súa axeitada realización, de atención personalizada. Para dar resposta a esta necesidade, o profesor ou profesora da materia guiará ao estudante na súa realización.

Avaliación			
Metodoloxías	Competencias / Resultados	Descrición	Cualificación
Portafolios do alumno	A1 A4 A11 B3 B2 B4 B5 B6 B7 C2 C3 C4 C5 C6	A avaliación incluírá unha valoración cuantitativa do rendimento de cada estudante en cada actividade realizada. Estas serán recollidas polos estudantes nun portafolio por asignatura que incluírá os esquemas, presentacións, traballos, lecturas, prácticas, cuestionarios contestados, etc. Este portafolio estará dispoñible sempre para o profesorado e será entregado ao finalizar as clases presenciais para a súa supervisión e calificación. Cada profesor avaliará as actividades realizadas, segundo as metodoloxías empregadas. A calificación na materia será o resultado da media ponderada das calificacións do profesorado que a imparte.	100

Observacións avaliación

En aplicación da "Norma que regula o réximen de dedicación ao estudo e a permanencia e a progresión dos estudantes de grao e máster universitario na UDC" (aprobada en Consello de Goberno de 4 de mayo de 2017), os alumnos aos que se reconozca a condición de estudantes a tempo parcial e a correspondente dispensa académica, quedarán eximidos da asistencia a clase; no obstante, estes alumnos deberán entregar os correspondentes informes e traballos antes da data establecida para a realización do exame da asignatura. Para a Segunda Oportunidade seguiranse os mesmos criterios que na primeira oportunidade. A realización fraudulenta das probas ou actividades de avaliación, unha vez comprobada, implicará directamente a cualificación de suspenso na convocatoria en que se cometa: o/a estudante será cualificado con ?suspenso? (nota numérica 0) na convocatoria correspondente do curso académico, tanto se a comisión da falta se produce na primeira oportunidade como na segunda. Para isto, procederase a modificar a súa cualificación na acta de primeira oportunidade, se fose necesario.

Fontes de información

Bibliografía básica

AAMR (2004). Retraso mental. Alianza editorial. Aguado, G. (1999). Trastorno específico del lenguaje. Retraso del lenguaje y disfasia. Aljibe. Asociación Americana de Psiquiatría (2014). Manual diagnóstico y estadístico de los trastornos mentales (DSM-5). Editorial Médica Panamericana. (Original publicado en 2013). Baron-Cohen, S. y Chaparro, S. (2010). Autismo y síndrome de Asperger. Alianza editorial. Bishop, D. (2001). Language and cognitive processes in developmental disorders. Psychology Press. Bishop, D. V. M. (1997). Uncommon understanding. Development and disorders of language comprehension in children. Psychology Press. Buendía, JR. (2004). Psicopatología en niños y adolescentes. Pirámide. Caballo, V. y Simón, MA. (2014). Manual de psicología clínica infantil y del adolescente. Trastornos generales. Pirámide. Caballo, V. y Simón, MA. (2014). Manual de psicología clínica infantil y del adolescente. Trastornos específicos. Pirámide. Centeno, J. G., Anderson, R. T., & Obler, L. K. (Eds.). (2007). Communication disorders in Spanish speakers. Theoretical, research and clinical aspects. Multilingual Matters. Chiat, S. (2001). Los problemas del lenguaje en los niños. Cambridge University Press. del Río, M. J., & Torrens, V. (Eds.). (2006). Lenguaje y comunicación en trastornos del desarrollo. Pearson Prentice Hall. Echeburúa, E. (2002). Trastornos de ansiedad en la infancia. Pirámide. Fletcher, P., & Miller, J. F. (Eds.). (2005). Developmental theory and language disorders. John Benjamins. Garayzábal, E., Fernández, M. y Díez-Itza, E. (2010). Guía de intervención logopédica en el síndrome de Williams. Síntesis. García E. M., Magaz A. (2003). Hiperactividad. Guía para profesores. Cruces-Baracaldo: COHS. González, R. (2005). Psicopatología del niño y del adolescente. Pirámide. Puyuelo, M. (2000). Casos clínicos en logopedia. Masson. Puyuelo, M., Rondal, J. A. (Eds.). (2003). Manual de desarrollo y alteraciones del lenguaje. Editorial Massón. Rondal, J. A. y Seron, X. (1988). Trastornos del lenguaje. Paidós. Schwartz, R. G. (Ed.). (2009). Handbook of Child Language Disorders. Psychology Press. Verhoeven, L., van Balkom, H. (Eds.). (2004). Classification of developmental language disorders. Theoretical issues and clinical applications. Lawrence Erlbaum.

Bibliografía complementaria

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Materias que continúan o temario

Observacións

Débase facer un uso sostible dos recursos e a prevención de impactos negativos sobre o medio natural. Recoméndase o envío dos traballos telemáticamente ou a impresión a dobre cara na entrega de traballos. Débase ter en conta a importancia dos principios éticos relacionados cos valores da sostenibilidade nos comportamentos persoais e profesionais. Segundo se recolle nas distintas normativas de aplicación para a docencia universitaria, deberase incorporar a perspectiva de xénero nesta materia (usarase linguaxe non sexista, utilizarase bibliografía de autores/as de ambos sexos, propiciarse a intervención en clase de alumnos e alumnas...). Traballarse para identificar e modificar prexuízos e actitudes sexistas e influirase na contorna para modificalos e fomentar valores de respecto e igualdade. En caso de detectar situacións de discriminación por razón de xénero, proporáanse accións e medidas para corrixilas.

(*)A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías